

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v središču v praznikih
dan oprost. — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nepriznana pisma se ne sprejemajoPosamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec
Din 50, za četrta leta Din 150, za pol leta Din 30; za
inozemstvo Din 70 (mesečno) — Oglas: po dogovoruOglas, reklamacije in naročila na upravo
Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad.
Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Veliki moment

Lenin je baje rekel, da imata bodočnost samo dve osebi: papež in on. Hotel je označiti dva idejna sveta, ki naj ostaneta v toku razvoja modernega gospodarskega in družabnega reda. — Lenin, nosilec družabnega reda, ki naj bo zgrajen na materializmu in prisilnem kolektizmu, papež nosilec dela, čigar fundament je Kristus.

Clovek bi skoraj veroval, da je imel Lenin prav. Nevarnost je namreč, da bi šel razvoj v to smer. Manjka velikih duhov, ki bi svet prepričali, da je sedanje stanje nevarno in nevzdržno. — Ravno iz tega stališča stoji cerkev pred velikimi nalogami. Ne gre namreč za dnevna vprašanja, ampak za vprašanja, od čijih rešitev zavisi bodočnost vsega človeštva. Sv. stolica se tega zaveda. Zato posega v vsa važnejša vprašanja z neobičajno jasnostjo in odločnostjo.

Sv. oče je izdal več enciklik. Ko je proglašala družba, da niso otroci last staršev in da ni zadeva staršev, ampak družbe, kako se naj otroci vzgajajo, je prišel odločen protest iz Rima. Javno je povedal sv. oče, da se cerkev nikoli ne bo odrekla, da ne bi branila naravne in božje pravice staršev do otrok, pa tudi pravice cerkve, ki jih ima kot božja dekla do otrok.

Moderni svet je začel ogroziti punčico človeštva — zakon. Cerkev se obnavlja kot mistično telo Kristusovo iz dveh stopenj: zakona in krsta. Zato cerkvi ni zakon sredstvo za obljodavalno politiko. Moderne države ustvarjajo namreč zakon le kot nekako gradbeno sredstvo. Na eni strani hočejo dobiti iz zakona dovolj brambnega materiala, na drugi strani pa zopet gnane od kalkulacije modernega gospodarstva skušajo preprečiti preobljudenost.

S tem je izpostavljen zakon v resno nevarnost. In sicer neločljivost zakona in njegov bistveni namen. Sicer je neločljivost zakona vkoreninjena v srcih ljudi. Vendar pa je ta zavest že bolj ali manj okrnjena potom civilnih zakonov, ki jih uvažajo države, in potom nemoralnega življenja, ki cvete zlasti v današnji dobi.

Se bolj nevarna je kršitev pravega namena zakona — regulacija porodov. To regulacijo pospešujejo različni samočasni zakoni; ubijanje nerojenih in umetna neplodnost. V takih razmerah stoji cerkev pred težkimi dušnopastirskimi nalogami. Tudi slabe gospodarske razmere govore navidezno za omejevanje porodov. Zaradi tega je nevarnost, da bo papeževa beseda preslišana, da bo zapoved cerkve neizpolnjena celo od katoličanov. Vendar papež izpregovori. Ne kot kakšen brezčuten tiran ali nepoznavalec velikih težav in bridkih ur bednih družin. Vse to upošteva. Vendar pove: Vsaka raba zakona, čigar akt bi se namenoma odtegnil za spočetje novega življenja, je proti božjemu zakonu in proti zakonu narave. S tem je podana za katoličane popolna jasnost. Toda naloga cerkve še ni izvršena. Gospodarska vprašanja so vedno aktualnejša. Katoličani se moramo nujno odločiti: za ali proti kapitalizmu. Velika škoda je, da ni že več desetletij nobene jasne izjave od avtoritativne strani. Nad delavstvom in nad ostalimi delovnimi sloji se izvaja grozen pritisk. Tudi katoličani so med izjemalci in izkoriščevalci delavstva. Da, večkrat je bil celo videz, kakor da se je tudi cerkev spoprijaznila s skapitaliziranim meščanstvom in mu nudila trdno oporo. Radi nejasnosti so menili, da je potreben dušnega pastirstva bogataš, delavec da je itak veren. Pri tem so pa izpuštili iz vidika, da je naloga krščanstva,

Ozračje postaja vedno čistejše

Linški škof dr. Glöckner je objavil pastirsko pismo, ki obravnava tudi delavsko vprašanje. Med drugim pravi, da ne zadostuje za odpravo sedanje bede le Caritas. Pomankanje izhaja namreč iz socialne nepravilnosti. Zato je beda tako obsežna in tira cele stanovne in razrede v obup. Razkošni bogataši, ki so brez vsakega čuta pravičnosti, niso izumrli. Malemu človeku ne dovolijo človeka vredno življenje, ker ga izkorišča nikdar siti kapitalizem, brezvestni podjetniki, pa tudi zakoni in odredbe, ki so postavljene njeemu v škodo.

Delavci, bajtarji, hlapei in nastavljenici imajo pravice, katerih jim ni treba prositi, ampak jih morejo s polnim pravom zahtevati. Dolžnost pravične zakonodaje je, da brezpravnim zopet pomaga do pravice in da dvigne teptane k človeka vrednemu življenju. Delavstvo pa ima pravico, da uveljavlja svoje pravične interese v svojih stanovskih organizacijah in delavskih zbornicah, zlasti pa še s pomočjo svojih zastopnikov v parlamentu.

To so osnovne misli delavskega papeža Leona XIII., ki jih je poudaril v

Zaposlitev sezon. delavcev v Nemčiji

Naši poljedelski delavci so dobili zadnja leta precej dober zaslužek v Nemčiji, ker je bila navezana v poljedelskem obdelovanju na tuje delovne moči. Nemčija je izrazito industrijska država. Zato je razumljivo, da je večidel delovnih moči zaposlen v industriji. Poklicni industrijski delavci, namreč tak, ki je zrastle v industrijskih krajih in se tudi udeleževal takoj od mladih nog le v industrijskih obratih, je skoraj neuporabljiv pri obdelovanju zemlje. Pa tudi veselja nima za to delo, ker čuti, da ni tam doma. Le iz tega stališča moremo razumeti vsakoleten pojav, da zaposluje Nemčija nad 100.000 tujih sezonskih delavcev, kljub temu, da ima doma brezposelne, ki gredo v milijone.

Toda že v letu 1930, zlasti pa v letu 1931 so prišle delavske poljedelske strokovne organizacije, katere podpira tudi del veleposelstnikov in politikov, z ostro akcijo proti zaposlovanju tujih sezonskih delavcev. Vzroka za to akcijo sta dva.

Kakor vemo, je v Nemčiji že skoraj 5 milijonov brezposelnih, ki zelo obremenjujejo državni proračun, deželne in občinske proračune. Zato je popolnoma razumljiva akcija, ki ima namen, da bi se brezposelni priučili tudi kmetijskega dela. V tem slučaju bi ohranili delu domače moči, obenem bi pa ostalo v domovini 50 milijonov mark, katere dobijo sicer tuji sezonski delavci.

Važno, mogoče najvažnejšo vlogo ima pri tej agitaciji tudi narodni moment. Vemo, da je velika napetost med

da štiti izkoriščane in zatirane in da zgrabi zlo pri korenini, pa magari je to zlo sedanji kapitalistični svet. Po mojem so postali ravno radi tega katoličani v gotovem oziru nazadnjaški, s čimur so odbijali delavstvo od cerkve. Skrajni čas je, da izpregovori najvišja avtoriteta v cerkvi tudi o tem vprašanju.

Svet trpi še od neke druge šibe, ki je pa v ozki zvezi s kapitalizmom — namreč od pretiranega nacionalizma. Ta nima ničesar skupnega s krščanstvom, ki uči spoštovanje pred vsakomur. Njegova gonilna sila je egoizem najnižje vrste in ima svoj izvor v tisti poganski miselnosti, ki je menila, da se smejo pravice sočloveka, sonarodno krtili, če je le za to dovolj moči. Še celo pravico

delavski okrožnici Rerum novarum pred 40 leti.

Kdor krščansko misli in čuti, mora biti odkrit, čuteč in delaven prijatelj delavcev. Ne sme jih od sebe pehati ali zaničevati, ampak jim mora pomagati in se postaviti na stališče: vsakemu svoje. Le ako bodo zmagala načela krščanske pravičnosti v polnem obsegu, more delavstvo pričakovati zadovoljive rešitve delavskega vprašanja.

Zato pozdravljajo papeži, škofje in duhovniki krščanske delavske organizacije in delavska društva in zahtevajo od parlamentarnih zastopnikov in vlad, da uzakonijo upravičene zahteve delavstva in ne preslišijo njihovega klica po pomoč.

Vsi pravi krščanski prijatelji delavstva stoji danes v prvi vrsti tistega laičnega apostolata, ki se bojuje za pravico, za socialno razumevanje in socialno izenačenje.

Te lepe nauke naj bi prevzeli v prakso tudi krščanski delodajalci, zlasti pa tisti, ki bodo šli proslavljal 40 letnico delavske okrožnice »Rerum novarum«.

Poljaki in Nemci. Največ sezonskih delavcev pa dajejo ravno Poljaki. Nad 70.000 jih je. Zato pravijo nekateri narodni prenapeteži, da je to skoraj izdajstvo nad domovino. Bila je nevarnost, da bo imela akcija popoln uspeh in da bo zvezni svet, ki je kompetenten za take zadeve, kljub sklenjenim mednarodnim pogodbam, popolnoma prepovedal vseljevanje tujih sezonskih poljedelskih delavcev.

Posrečilo se pa je, skoraj gotovo vplivnim veleposelstnikom, da ni prišlo do popolne prepovedi, ampak samo do delne.

Zvezni državni svet je na predlog delovnega ministrstva določil pogoje, pod katerimi morejo biti zaposleni v Nemčiji sezonski delavci.

1. V poštev pridejo le podjetja, ki so že zaposlovala take delavce.

2. Izmed takih podjetij se bodo vpisovala le tista, ki se pečajo z gojenjem sladkorne pese in čijih obdelana površina znaša 25 juter.

3. Od 80 do 85 odstotkov inozemskih delavcev morajo biti ženske.

4. Število delavcev, ki jih bo zaposlovalo v letu 1931, sme znašati večjemu dve tretjini od števila v letu 1930.

Iz tega je razvidno, da bode število sezonskih delavcev precej skrajšano. Če hočemo izrabi položaj, kakršen je, moramo preskrbeti, da bodo vsi naši delavci dobili delo. Nemogoče to ni, ker ne vlada v Nemčiji napram Jugoslovani nikaka antipatija. Začeti je treba takoj.

Boga častiti in poslušati božjo besedo v njegovem jeziku bi radi vzeli človeku. Na ustnicah imajo Kristusa, dejansko pa gazijo njegov nauk: Pojdite in učite vse narode... Gazijo eno izmed najbolj naravnih pravic človeka. Tudi tukaj mora biti jasnost od strani cerkve, oznanjevalke Kristusa. Če bo tako — potem pozdravljen 40 letni jubilej enciklike Leona XIII. o delavskem vprašanju. Potem smemo upati, da se bodo izpolnile tudi nad nami besede Gospodove, ki jih je govoril apostolom: Vi ste kvas. Ste seme, iz katerega bo zrastle veliko drevo. Nov družabni gospodarski red, ki bo visoko nad gospodarskim družabnim redom Leninovim; nov red, ki bo odrešil in osrečil človeštvo.

V znamenju razoroževanja

Vse države govorijo o potrebi svetovne razorožitve. Značilno je, kako uvažajo to idejo. Navajamo le nekaj primerov.

V Angliji se je smrtno ponesrečilo pri vojaških zračnih poizkusnih vajah v letu 1930 65 oseb.

Portugalska je stavila več ponudb na razne ladjedelnice, da bi zgradile več vojnih ladij in podmornikov.

V Rusiji so izvežbali 18.000 pilotov in pilotinj pod vodstvom 6000 nemških instruktorjev. Zanimiv je tudi zračni napad, kakor si ga zamišljajo sovjeti. Najprvo pridejo tako zvani moralni aeroplani. Njihova naloga je, da mečejo bombe in povzročajo paniko. Nato sledijo težke mašine, ki obmetujejo objekte z razstrelilnim materialom. Poleg teh zrakoplovov s vžigalnimi bombami, ki naj bi povzročile požare. Zadnja faza so pa zrakoplovi s strupenimi plini. Višek moderne kulture!

Turčija. V inozemstvo je poslala več zrakoplovnih mehanikov, da se bodo izvežbali; tudi vojaško akademijo bo sezidala. Stala bo nad 50 milijonov dinarjev. Celoten proračun Turčije znaša okrog 6 milijard dinarjev. Od tega je določeno za vojaške svrhe 1 in pol milijarde.

Španija je naročila pri neki angleški firmi več težkih topov za obrambo svoje obale. Topove bo postavila na posebne obrambne stolpe.

Amerika organizira velike manevre mornarice in zračnih vojnih sil ob panskem prekopu. Manevri bodo trajali tri mesece. Napravili bodo tudi poizkuse z motornimi strojnimi. Vsaka strojnica more oddati v eni minuti 600 strelcev.

Francoski polletni program za ojačanje vojne mornarice predvideva gradbo moderne 23.000 tonske oklopne križarke.

Vse, kar smo navedli, je namenjeno ohraniti miru! Preveč orožja, premalo ljubezni.

Naraščajo prebivalstva in brezposelnost

Kakor smo že poročali, se peča mednarodni urad dela zelo intenzivno s problemom brezposelnosti.

Na eni izmed zadnjih sej je obravnaval odbor za brezposelna vprašanja spomenico o obljudenosti in brezposelnosti. Spomenico se sestavlja švicarski profesor Hersch.

Dokazuje, da ni povzročilo brezposelnosti naglo naraščanje prebivalstva Evrope. Tudi v Ameriki ni povzročila veliko brezposelnost preobljudenost. Saj so še cele pokrajine neizkoriščene.

Pa tudi v Evropi ni kriza brezposelnosti preobljudenost. V nekaterih deželah je porast prebivalstva zlasti po vojni zaostal, dočim je zavzela brezposelnost precejšen obseg. Prebivalstvo je gotovo važen faktor v gospodarskem življenju. Toda če narašča število delovnih moči, ne smemo pozabiti, da so te moči tudi konsumenti. Če bi pa prebivalstvo nadovalo, bi bil zmanjšan tudi krog odjemalcev. Ne vpliva torej število prebivalstva odločilno na brezposelnost, ampak k večjemu njegova porazdelitev na različna polja gosp. udejstvovanja.

Zato povzroča v veliki meri brezposelnost prepoved svobodnega preseljevanja. Ta prepoved je skoraj popolnoma ukinila potovanja delavcev. Vpostavitve svobode selitve je v interesu izseljevalnih in vseljevalnih dežel. Samoobsebi je umljivo, da se ne more v času splošne gospodarske krize vpeljati popolna preseljevalna svoboda. Le njen princip mora prodrati.

Jugoslovanska strokovna zveza

Vinčarski vestnik

Iz centrala. Vsem skupinam smo razposlali tiskovine za posmrtni sklad. Zaupniki, izročite vsaki družini po en poslovník. Tudi s pristopnicami je treba hiteti, da se pravilno izpolnijo in od družinskih predstavnikov podpišejo. Predvsem opozarjamo na natančnost rojstnih letnic. Pristopnice takoj zopet centrali odposiljite. Posmrtnina se bo pobirala v mesecu marcu. Do tedaj bomo prejeli vse pristopnice. Pa tudi delo se bo odprlo in zaslužek. Takrat bomo poslali vsem skupinam tudi položnice od vseh tistih družin, od katerih pristopnice bomo prejeli. Ako kdo hoče, lahko že tudi prej plača. Prej kdo plača, prej se mu bo štela pravica do posmrtnine v znesku 2000 Din.

Vsi člani pa imajo tako dolgo pravico do posmrtninske podpore iz »Podpornega sklada«, dokler jim ne pritiče pravica do posmrtnine iz novega posmrtninskega sklada. Tisti, ki bodo sedaj pristopili v S. Z. V., seveda ne bodo dobili iz podpornega sklada drugih podpor, kakor bolniško, porodniško in nezgodno, ako bi slučajno ne vstopili tudi v posmrtni sklad. Tako tudi po preteku 6 mesecev ne dobe posmrtninske podpore iz podpornega sklada tisti, ki do 1. maja 1930 ne bi pristopili v posmrtni sklad in plačali prispevkov. To pa ne velja za tiste, ki jih bomo iz I. razreda ali iz drugih važnih vzrokov obdržali v podpornem skladu še naprej tudi za slučaj smrti in pa za otroke pod dve leti, za katere se bo posmrtnina po dosedajni višini vedno izplačevala iz podpornega sklada. Torej, da ne bo nejasnosti.

Ker smo sedaj ustanovili posmrtni sklad s posebno članarino, dočim članarino strokovne organizacije nismo znižali, bodo vsi člani že z mesecem aprilom dobivali redno tedensko naš časopis »Delavska Pravica«. Vemo že vnaprej, da bo zopet kateri zagodnjel, kaj mi hoče ta papir. Čitaj ga, ali pa ga daj čitati svojim mladim, kateri gotovo ne bodo tako rekli. S tem je za našo organizacijo storjen velik korak naprej, ker organizacija brez popolnega časopisa ni povsem v redu. To, kar smo dosedaj dobivali dvakrat mesečno, je bilo zelo koristno, zdaj pa bo še boljše. Zdj boste dopisniki skupin imeli lepo priliko dopisovati v svoj časopis, kar bo gotovo zanimivo.

Od organizacije iz mariborske okolice smo sprejeli, da so hoteli za obrambo viničarjevih pravic vložiti predlog viničarske komisije pri pristojnem županstvu. Dotični župan pa je zahtevo zavrnil, češ ker nima »Viničarskega reda« pri rokah. Sedaj smo od načelstva poslali eno »Uredbo o viničarskem redu« z naročilom, naj se tega posluži. Ako pa bi tudi sedaj zavrnili, tedaj bomo takoj imeli opravilne naše slutnje, da se komisije namenoma noče sprejeti po samem predsedniku komisije, kar pa je nedopustno in protizakonito. Če bo treba, bomo podvzeli potrebne korake pri višji oblasti. To priobčujemo v informacijo, če bi se komu kaj podobnega pripetilo, da se takoj obrne na našo centralo. — Načelstvo.

Ljutomer. V Slamnaku je umrl bivši ustanovitelj »Strokovne zveze viničarjev«, tov. Sut. Jožef. Bil je tudi svoječasno celo strokovni tajnik zveze. Njegovo življenje je prepleteno z najrazličnejšimi in dostikrat tragičnimi dogodki. Bil je mož z izredno dobrimi talenti. Nekaj let sem je bil živčno težko bolan. Zapušča ženo z dvema otrokoma. Ker je mnogo let ni bil več član, tako tudi sedaj nima pravice do posmrtnine, katere bi pa res bila dobrodošla. Mi se ga spominjamo in smo mu hvaležni, v kolikor mu to gre za zasluge, ki si jih je stekel pri ustanovitvi naše strokovne organizacije pred nekako 11 leti. Naj v miru počiva!

Službeni spor. V tej zimi in snegu je hotela Terezija Kolmanič izgnati kratkoma svojega viničarja Marka Rozmana v Slamnaku. Ta je za večletno službovanje zahteval, naj mu vendar da zaslužek za vse kar je delal in se z njo pogodil. Iz tega je nastal spor in si je T. Kolmanič namislila nekaj vzrokov ter je zahtevala viničarsko komisijo in takojšnjo izselitev. Marko Rozman sicer ni član, vendar se je zatekel k organizaciji, kjer so mu določili zastopnika pri komisiji, katere pa se T. Kolmanič ni udeležila, ampak je samo zadevo izročila sodišču v Ljutomeru. Tako se je dne 20. t. m. vršila razprava, pri kateri je bila Kolmaničina zahteva zavrnjena in je zmagal viničar, kateri pa je sedaj vložil proti nji zahtevo komisije radi predašne odpovedi službe in radi neizvajanja pogodbe in njegovih zakonitih pravic. Tako je zmagala spet pravica, organizacija je pokazala svoj uspeh in pridobila ne samo prizadetega viničarja kot člana, ampak tudi še številne druge, ki so sedaj spet imeli priliko spoznati pomen strokovne organizacije in moč viničarskega reda.

Pravica se je izkazala. Dragim čitateljem »Delavske Pravice« sem svoječasno poročal, da sem sedem let služil enega gospodarja, kateri me je samo radi pristopa v svojo stanovsko organizacijo iz službe vrzel. Navedel sem, kako mi je plačal v vseh sedmih letih skupaj samo 10 Din enkrat in ostal dolžan 411 težakov; kako je na posredovanje načelstva naše »Strokovne zveze viničarjev« vendar pristal, da smo se enkrat delali račun, pri katerem pa nismo mogli priti skupaj radi njegovih pretiranih zahtev in navijanja cen itd. Tako morem sedaj poročati, da sem se po vseh navodilih, ki sem jih dobil, obrnil k sodišču v Ptuj, kjer sva potem napravila račun, po katerem se je razsodilo, da mi dolguje 2127 Din. Da kdo spet ne poreče, kakšni smo danes viničarji, da samo tožimo, podčrtam, da sem mu popustil še za 127 Din. Ostalih 2000 Din pa mi mora do dne 1. aprila potem sodišča izplačati. Hudo je, ako se siromak za težko prislužene in pristradane pare mora še navsezadnje tožariti in imeti

poča in sitnosti. Če pa drugače ne gre, pa se mora. Eden bo pustil, pa drugi tako, potem pa si nazadnje še predstavljajo, da mora biti tako in viničar bi naj bil le zadovoljen, če bi se mu vsaj v vinogradu delati pustilo. Načelstvu zveze sem dolžan tem potom izraziti najlepšo zahvalo in trud, ki je bil z mojo zadevo, katere pa je po svoji zmagi mnogim tukaj odprla oči, da je le v strokovni organizaciji naša rešitev. Tovariši, glave pokoncil V sloji je moč, viničarjem pravice zasije naj solnce, krivice izgine naj noč. — F. R., Sv. Trojica v Halozah.

Od palice do nagrade. Precej navdušeni od vinske kapljice so šli nekega dne iz gor k večernemu vlaku v Ljutomer viničar Jože K., njegov svak T. in vinogradnik O., pri katerem je Jože K. za viničarja že dve leti. Med važnimi in nevažnimi pogovori je naneslo tudi na »Viničarski red« in o vsem, kar viničarju zakonito pripada. Pri tej priliki se je Kramberger ojunatil in je gospodarju pač rekel, da ne more biti zadovoljen s sedanjim položajem. Z ženo obdelujeta štiri orale gorice. Radi tega si ne more prislužiti zadostnega kruha za številno družino, ker ne more mlatiti. Poleg tega nima skoraj nič deputatne zemlje. Kar mu je že pred dvema leti v pogodbi obljubil, tega pa mu tudi ne da. Iz tega je nastalo prerekanje. Gospodar je trdil, da ni nič dolžan, viničar pa, da ne dobi, kar mu je obljubil in kar si je zaslužil. Pa je kľofutnil gospodar viničarja; enkrat, dvakrat in tretjič. Prijela je zdaj »sveta jeza« tudi viničarja. Treski! Že je priletela trda in žuljava viničarska pest po gospodarjevem nosu in ga oščrila do krvi. Zdj pa se je takoj gospodar poslužil svoje palice in občno udaril nekajkrat viničarja po glavi. — Tako je tedaj prišlo do viničarske komisije, pa so se tam izgovarjali, kateri je več kriv. Gospodar je trdil, da je viničar njega udaril, da to ne bi smel, viničar pa je trdil, ako on ne bi njega prej udaril, da ne bi on nazaj. Šlo je potem radi viničarjevih prejemkov, ki so mu v resnici pripadali po določbah viničarskega reda. Viničar je tudi vztrajal, da hoče takoj iz službe. Gospodar pa, da se nista za nagrado in drugo prav nikoli pogodila. Končno pa se je le po prizadevanju viničarjevega zastopnika našel ugoden sporazum. Viničar je pristal, da ostane dalje v službi, vinogradnik pa, da mu izplača 400 Din nagrade in da mu pripelje 200 kg zrnja in 200 kg krompirja. Vse do 1. marca 1931. Dalje se mora napraviti pismena pogodba, v katero se za beleži tudi, da odslej dobiva viničar stalno pet redov krompirja na gospodarjevem posestvu v Bučevcih. Po končani komisiji, ki se je vršila v občinskem uradu v Hermančih, so si vsi lepo v roke segli in se razšli. Eden je bil zadovoljen, da bo dobil lepe denarje, zrnja in krompirja in si bo s tem uderce lečil; drugi pa je bil zopet vesel, da se je tako še brez hujšega z viničarjem »pogladilo« in da tega ni dobila v roke sodnija, ki bi gotovo sodila po svojih »paragrafih« in pa, da je tako srečno preстал prvo preizkušnjo, da je res treba viničarju dati, kar mu gre in priznati pri tem viničarski red. Nam pa je ostala sedaj, ko se še držimo bolj peči, za kratek čas zabavna povest »Od palice do nagrade«. — Viničar.

Kovinarji.

Delavski dan

ob priliki občnega zbora v nedeljo dne 1. marca, skupine kovinarjev Jesenice, v Krekovem domu na Jesenicah.

Dopoldne:

1. Ob 8 sv. maša v cerkvi na Savi za pok. člane skupine; 2. ob 9 IV. redni letni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora, 2. poročilo odbora, 3. program dela za l. 1931-32, 4. volitev novega odbora, 5. volitev zastopnikov za centralni občni zbor in vrhovni svet, 6. predlogi in slučajnosti.

Popoldne:

Ob 5 slavnostna delavska akademija v Krekovem domu: 1. Petje, 2. deklamacija, 3. recitacija »Križ« iz knjige »Sedem mladih«, 4. Odlomek iz drame »Dva bregova«.

Vstopnina k akademiji 4 in 2 Din. Zvečer ob 8 je delavski družabni večer s čajanko v športni dvorani Krekovega doma. — Tovariši! Tovarišica! Vabimo Te, da se kot član(ica) sigurno udeležiš naše celodnevne prireditve. K akademiji in družabnem večeru pripelji s seboj družino in prijatelje. Pri družabnem večeru vstop prost in prvovrstna zabava preskrbljena.

★

Po spremembi lastnika pri tovarnah KID se je mnogo govorilo in pisalo, da se bodo tovarniški obrati povečali, racionalizirali, kakor tudi to, da novi lastnik želi imeti delavstvo dobro plačano. Prvi dve stvari se v resnici dosledno izvajata, toda radi delavskih plač smo pa doživeli precej presenečenja. Posebno zadnje dni je delavstvo precej razburjeno, ko je tehnično vodstvo izdalo tabele za nove akorde. Prvič se s temi akordi hoče na račun produkcije znižati delav-

ske plače, drugi se pa zahteva za gotove izdelke toliko produkcije, da je isto pri sedanjih napravah nemogoče producirati. Po teh predlogih se v vseh obratih, kjer pride v poštev akord, znižajo plače za 20—30%, na drugi strani se sicer to zopet nudi v obliki večje storitve, katere pa je, kakor že omenjeno, tako pretirana, da je isto nemogoče doseči.

Trdi se, da je življenjski standard zelo padel, kakor tudi cene izdelkom. Vse prav, toda kdaj pa je bil jeseniški kovinar plačan po življenjskem standardu, kdaj pa se je njegovo plačo povišalo sorazmerno z naraščajočo draginjo? Nikoli. Sedaj seveda bi bil pa delavec prvi, kateri mora korakati navzdol vsopredno z življenjskim standardom!

Jeseniški kovinarji pridno pripravljajo protipredloge, katere hočejo na vsak način uveljaviti.

Tovariši — delavci! Težki so dnevi, ki jih preživljamo na Jesenicah, Javorniku in Dobravi. Zato bo mogoče braniti naše zahteve le potom enotnih in discipliniranih strokovnih organizacij. Količkor moči — toliko pravice! — Kovinar.

Jesenice. V nedeljo 15. februarja dopoldne je bilo v dvorani kina »Radio« zborovanje članov brat. skladnice. Številnim poslušalcem sta poročala gg. Sober, podpreds. glavne brat. skladnice in g. Jeran, glavni obratni zaupnik.

G. Sober je govoril o tem, kakšno stališče naj zavzamejo brat. skladnice napram novemu osnutku zakona o zavarovanju delavcev, kateremu naj bi se pridružile tudi brat. skladnice. Poročevalec je bil proti priključitvi, ker bi člani veliko svojih pridobljenih pravic izgubili. To je dokazal tudi s številkami. Zborovalci so sprejeli tozadevno resolucijo soglasno.

G. Jeran je govoril o gospodarskem položaju brat. skladnice na Jesenicah in z obzdravstvenega fonda Kljub težki gospodarski krizi se je zboljšal finančni položaj brat. skladnice. Leto 1930 je zaključila s prebitkom.

Nasprotno so pa izdatki iz zobozdravstvenega fonda prekoračili predvidene odstopke. Zato so se morale dajave za nekaj časa ustaviti. S 1. februarjem se je zopet pričelo z izplačevanjem. Toda le za popravila zob.

Javornik. Občni zbor Strokovne skupine kovinarjev se vrši v nedeljo dne 1. marca t. l. ob 3 popoldne v dvorani Katoliškega prosvetnega društva na Koroški Beli. Dnevni red je: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora, 2. poročilo odbora, 3. poročila zastopnika JSZ, 4. volitve novega odbora, 5. slučajnosti. Udeležba za člane obilgata.

Guštanj. Dne 22. febr. so se vršile tukaj volitve obratnih zaupnikov. Da naša prava ideja povsod napreduje, je dokazala naša organizacija kovinarjev. Obenem je pokazala, da je res na svojem mestu in kos svoji važni nalogi. Izvoljena sta bila na naši listi Matija Gradišnik in Bogomir Plešnik, za uradnika pa Miloš Jelenko, dočim so bili na nasprotni listi, to je marksistična, izvoljeni samo trije. Do sedaj smo imeli samo enega zastopnika. Zatorej lahko rečemo, da smo napredovali za 100%. Vam pa, dragi tovariši, ključemo: Ta zmaga je sad vztrajnega in poštenega dela, ki je vzgojil zavedne in značajne somišljenike. Naše geslo bodi: Naprej v boj za naša načela do končne zmage.

Papirničarji

Goričane-Medvode. Preteklo nedeljo, 22. t. m., se je vršil 12. redni občni zbor naše strokovne skupine. Predsednik skupine je otvoril občni zbor, ter podal besedo strokovnemu tajniku JSZ tov. Lombardetu. Ta je v izčrpnem govoru poročal o položaju delavstva z ozirom na splošno gospodarsko krizo, čije posledice pa najhujše občutijo samo neorganizirani delavci. V par primerih je dokazal, kako neorganizirano delavstvo trpi veliko škodo, in sicer, ker je o vseh svojih zadevah nepoučeno, poleg tega nima nikogar, ki bi je v različnih slučajih zastopal na merodajnih mestih.

Kapitalisti hočejo tudi poslabšanje delavsko-socialnih zakonov. Ta napad morejo odbiti le delavske organizacije. V kolikor ne bi uspele, bodo krivi neorganizirani; ki so nehoti zavezniki kapitalistov.

Navzoči domači župnik g. Val. Oblak je tudi priporočal v toplih besedah delavstvu, da se tesno oklepa svojih krščansko-socialističnih organizacij, ki se odločno in zvesto borijo za delavske koristi proti brezvestnemu kapitalizmu. Njegove besede so zelo lepo odjeknile v srcih delavstva.

Predsednik skupine pa je v kratkih potezah omenil delo organizacije za svoje člane in s tem tudi za vse delavstvo tovarne na Goričanah. Delo je bilo težko, vendar pa ne brez uspeha. Tudi v bodoče bo šla organizacija po tej poti, zato naj se članstvo obrne na nje z največjim zaupanjem.

Iz nadaljnjih poročil tajnika, blagajnika in preglednikov računov je bilo razvidno, da so organizacija in nje funkcijonarji tudi na znotraj vestno vršili svoje dolžnosti. Nato je sledila volitev odbora, ki je pa z malimi izjemami ostal pri starem. Ob 10 je predsednik zaključil lepo uspešni občni zbor, ki je pokazal, da je naša organizacija res prava zastopnica delavstva. Naše geslo bodi: Vsi do zadnjega v organizaciji!

Vevče. Vpeljava modernih strojev v satinažnem oddelku je vrgla na cesto 42 delavcev oz. delavk. Vse kaže, da ni bilo nujno potrebno, da so odpustili toliko delavcev. Vsaj eno tretjino bi jih lahko ostalo v tovarni. Ali kaj, obratno vodstvo mora pokazati uspeh

racionalizacije, da gospodje delničarji preveč ne vprašujejo, kam gre denar.

Prav za prav sedaj primanjkuje delovnih moči in delo zastaja. Zato se je pa pri novih strojih uvedel priganjski sistem. Saj ima podjetje priganjatev dovolj, posebno takih, ki bi jim bila eksistenca nesigurna, da niso patentirani priganjači podrejenega jim delavstva. Spadali bi vse kam drugam kot pa v to stroko. Posebno če pogledamo početje gl. mojstra v tem oddelku. Ta gospod je postal v zadnjem času zelo surov in nastopa napram podrejenemu delavstvu tako brutalno, da bi ob vstopu v ta oddelk, kjer ta gospod zmerja in psuje, človek mislil, da je v norišnici.

Povem Vam gospod gl. mojster, kot navaden delavec tole: »Pri svojem skromnem duševnem obzorju si ne morem misliti, da se more izobražen mož ponižati do tako surovih izbruhov kot se jih poslužujete Vi. Saj s tem blatite tudi svoje človeško dostojanstvo, ker svoje podrejene zmerjate kot neljudi ter jim ob vsaki priliki kažete vrata. Dozdeva se mi, da Vam je v sedanjí splošni brezposelnosti in težkem položaju delavstva zrastle gube, da sedaj s svojim ravnanjem še povečujete to gorje. Nikar ne mislite, da se s takimi metodami zboljša storitev. Nasprotno. Delavstvo se samo zbeha in dokazano je, da v razburjenosti človek izgubi pri-sotnost duha in posledica je največkrat nesreča. Mislim, da Vam je v spominu smrtna nesreča delavca pri »Obnovi« lansko leto v naši papirnici. Ta firma ima tudi primerne priganjače, ki je nad delavci kričal kot nad psi.

G. gl. mojster, upam, da boste upoštevali tale nasvet: Malo več obzirnosti do podrejenega Vam delavstva, ki ravno tako doprinaša žrtve na altar dela kot Vi in morda še več. — Papirničar.

Rudarji

Iz rudarskih revirjev. »Delavska politika« z dne 14. febr. 1931 nadaljuje z napadi pod naslovom »Katoliška akcija med rudarji«. Marksisti se cutijo ogrožene, ker se rudarji vračajo nazaj k Bogu. Konstatiramo, da je res, da krstjani premalo prispevamo za odpravo krivice nad delavstvom. Vendar ugotavljamo, da je cerkev med verniki nabrala preteklo leto lepo vsoto in jo o božiču med rudarje razdelila. Marksisti imajo v Zagorju velik konzum z dvema prodajalnama, ki ima veliko premoženje, v Trbovljah ima njihov konzum dve hiši in dve trgovini, ima podružnico na Senovem pri Rajhenburgu, dalje ima »Svoboda« v Trbovlju velik dobičkonosen kino; v Hrastniku imajo tri trgovine, pekarno in gostilno. Vsa ta podjetja so dobičkonosna. In kaj imajo rudarji od tega? Koliko so razdelili med rudarske reveže, brezposelne? Povejte delavstvu, kaj storite zanj? Vsa Vaša skrb obstoji v trudu za proticerkveno, farsko gonjo, katero ste si izposodili od liberalne buržoazije.

Mi pa poudarjamo le to, da ni tako delo v korist delavcem. Kajti njihov sovražnik ni nauk, ki uči ljubezen in nesebičnost; delavski sovražnik je nauk, ki je postavil za največje dobro in za najvišji zakon — egoizem.

Trbovlje. Kdo je kršil sporazum? V številki 15 Delavske Politike se dopisnik, katerega pa poznam, jako hvali z zmago volitev 2. rud. skupine iz Trbovelj in označuje kršeni sporazum le delo drugih ne pa ZRJ. Da pa bo delavstvo imelo v tem pravo sliko, podajam nekaj podatkov tega sporazuma, ki je bil merodajen za ZRJ, JSZR, NSZ in bivšo 2. rud. skupino.

Določena komisija za sestavljanje kandidatne liste t. j. po dva zastopnika gori omenjenih organizacij se je sestala dne 6. februarja. Ze takoj v začetku sta hotela zastopnika ZRJ razbiti skupen nastop z raznim podtikanjem in se izjavila, če komu kaj ne ugaja, lahko kar gre. Pri tem je kazal gosp. Pliberšek na vrata tajništva njihove organizacije.

Ker pa smo prišli skupaj radi tega, da za tako važne volitve za rudarsko delavstvo nastopimo složno, smo šli preko tega ne posebno dostojnega ponašanja, ker smo imeli pred očmi le dobrobit rudarjev. Končno smo sestavili listo in bili prepričani, da bo držala.

Popolnoma sem zaupal besedam g. Pliberška, ki je izjavil, »Podajam častno besedo, da naša organizacija tega sporazuma ne bo kršila.« Vse te besede so bile pozabljene in sporazum so oficijelno kot organizacija kršili samo marksisti. Dne 12. februarja so sklicali shod v Delavskem domu, na katerem je njihov tajnik g. Arh kot govornik povdaril sledeče: Mi smo naredili kompromis z vsemi strokovnimi organizacijami, ne moremo pa iti skupno v volitve z meščanskimi strankami, ker tega ne dovoljujejo naši interesi. Vložili smo samostojno listo in gremo sedaj ločeno v volitve. Na kar so med delavstvo razdelili svoje liste.

Torej gg. socialisti, kdo je kršil sporazum Vi ali drugi? Ali nismo dali tiskati 500 izvodov skupne združene liste? Ali se nismo mi držali sporazuma? Ali je bilo potrebno toliko najgršrega blatenja od vaših članov napram nam? Ali Vas ni sram natočevati človeka ali organizacijo brez vsake podlage? Ali res nimate nikake morale, katere je potrebna danes ljudem, ki se štejejo za delavske voditelje? Ali je še človek, ki more verjeti na vaše besede? Jaz gotovo ne. Pri zadnjih volitvah ste pokazali, da so Vaše častne obljube le besedičenje. Besedo ste prelomili v škodo rudarskega delavstva, ker nimajo Vaši izvoljeni zaupniki priznanja od drugih strokovnih organizacij in njihov članov. Mi bomo v slučaju potrebe prosili za svoje člane pri podjetju le sami, ker ne zaupamo Vašim ljudem. Če podajajo zastopniki izjave v imenu celokupnega delavstva, opozarjamo vsakogar, da v imenu nas nimajo pravice govoriti, ker se bojimo, da tega, kar jim naročimo, ne bodo povedali, ampak vse drugo. Vsako delovanje je z Vašim sedanjim činom ed nas prekinjeno, boljše je da pro-

sjačimo, nego da nas zagovarjate Vi, ker nimamo do Vas zaupanja.

Vsem pa kličem: Pristopajte v naše vrste, ki delamo odkrito in pošteno.

Križnik Filip.

Hrastnik. Enotno rudarsko fronto so preprečili marksisti. Kršč. socialisti so prvič pri volitvah nastopili v zvezi z nekaterimi neorganiziranimi z enotno listo. Kljub kratkemu volivnemu roku je enotna lista dosegla od 7 mandatov 3. Pri zadnjih volitvah je zadostovalo za zmago 90 glasov, sedaj se je pa s 155 glasovi komaj doseglo mesto I. namestnika.

Cetudi ni zmaga popolna, vendar nam daje pogum za nadaljnje delo. Marksisti se imajo za svoj uspeh zahvaliti med drugim tudi organizaciji, katero imajo bolj točno izvedeno.

Pojasnilo. B. R. Laško. V smislu čl. 23. v pogodbi med nemško in našo državo ožive iznova v obeh državah vsa pričakovanja, če so prestala, ko so vplačani za zavarovanja prispevki najmanj za 36 mesecev. Pri Tebi je ta slučaj. Upam, da si prijaviš, ko so Te vpokajali, tudi leta, ki si jih pridobil v Nemčiji. Čudno je, da še ni ta zadeva rešena, če si podal vse podatke, ki so potrebni. T. j. od kdaj do kdaj si bil zaposlen, pri katerem podjetju ter pri kateri zavarovalnici zavarovan. Tudi je dobro, če si navedel, v kakšnem svojstvu si bil zaposlen. Ako si vse to napravil, pa še ni zadeva rešena, obrni se na svojo organizacijo, pri kateri si bil zaposlen, ko si bil še aktiven doma, da zbere vse podatke in jih pošlje centrali, ki bo napravila potrebne korake, da se rešitev Tvoje zadeve pospeši.

Lesni delavci

Planina pri Rakeku. Občni zbor strokovne skupine lesnega delavstva se bo vršil v nedeljo dne 1. marca t. l. ob pol 10 dop. v prostorih Gasilnega doma na Lazih. Vabimo vse članstvo, da se udeleži tega našega občnega zbora polnoštevno. Priide tudi zastopnik iz Ljubljane. — Tovariši! Pripeljimo pa na ta občni zbor tudi še neorganizirane delavce, da tudi oni spoznajo kam spadajo in vstopijo v naše vrste.

Doma in po svetu

V Nemčiji je po zadnjih volitvah nastala huda borba med dvema taboroma: med skupino strank, ki stoje na stališču sedanje republikanske ustave in sploh sedanje ureditve države, pa med drugo skupino, ki obstoječe ustave ne prizna in jo hoče vreči. Prvo skupino tvorijo v glavnem socialni demokrati in centrum, drugo pa narodni socialisti ali bolj prav fašisti, in — komunisti. Fašisti, ki jih je val ljudske nevolje nad vedno hujšo gospodarsko krizo tako zelo okrepil, so upali, da se jim bo posrečilo priti do državnega krmila, ukiniti ustavo in vpostaviti fašistično diktaturo. Vendar se njihove nade niso izpolnile. Kajti prekmalu so pokazali svojo pravo barvo in si tako sami postavili nasproti bojno fronto socialnih demokratov in centruma. Socialni demokrati so prevzeli vladu v Prusiji, centrum z nekaterimi manjšimi meščanskimi strankami

pa zvezno vladu — seveda z obojestransko podporo. To je bil tudi edino možen izhod iz sila težke atmosfere. Morda je sedanji aranžma tudi le začasno zdravilo. Kajti lok je v resnici močno napet. Gospodarska kriza, 5 milijonov brezposelnih, reparacije, cel agrarni vzhod gospodarsko pasiven, ni čuda tedaj, če so predznaki pretečih prevratov bolj in bolj očitni. Ne bo majhno delo, če se bo posrečilo koaliciji socialnih demokratov in centruma, da bo prebrodila Nemčija brez večjih pretresov deročo reko bližnje prihodnosti. V parlamentu samem že še gre. Tu je vlada z železno roko zatrla poskuse obstrukcije proti proračunu s strani fašistov in komunistov že v kali in je bil fašistično-komunistični eksodus v parlamentu priznanje popolne onemoglosti. Toda usodnejše bo vprašanje rešitve gospodarske krize, pomoči in zaposlitve brezposelnih milijonov, ki bodo postali avantgarda revolucije, če ne bodo imeli kruha. Nasproti temu problemu pa se zdi, da tudi še tako jaka večina v parlamentu ne zmore dosti ali pa celo nič. Kajti kapital si ne da diktirati od države, najmanj pa od vsaj toliko demokratičnih kot je Nemčija, kapitalisti se bodo vdali le sili.

44urni delovni teden za poštarje; seveda v Ameriki. Zvezni senat Združenih držav je sklenil z večino glasov, da se uvede v vsem poštmem, brzojavnem in telefonskem prometu 44 urni delovni teden. Najbolj izraziti zastopniki velekapitala so bili odločno proti temu. S tem skrajšanjem delovnega časa bo mogoče zaposliti okoli 10.000 novih uslužbencev.

Štrajk v Mussolini. V mestecu Caccivio blizu Milana so lastniki tovarn za svilo razglasili delavcem, da jim bodo znižali plače za 21 odstotkov. Delavci, hoteč se ubraniti znižanja plač, so stopili v stavko. Okoli 1200 delavcev se je zbralo pred tovarnami in so prepevali proletarske pesmi. Prišla je fašistična milica z oklopnimi avtomobili. Delavci so jo sprejeli s kamenjem. Okoli 50 delavcev, med njimi več žena so aretirali in zaprli.

Španija nikakor ne more preiti iz režima diktature v kako naši dobi primerno obliko državne ureditve in vladu. Po padcu Primo de Riveru je vlada generala Berenguerja skoro eno celo leto napovedovala in obljubljala reforme ter vrnitev državljskih svoboščin in pravic. Vendar je ostala samo pri lepih besedah, storila pa ni nič. Gospodarski in finančni položaj države pa se je med tem še bolj poslabšal. Pezeta je znova padla. Ljudstva se je polasčala vedno večja nezadovoljnost. Pričelo je vreti zlasti v večjih industrijskih sredi-

ščih med delavstvom, pa tudi med koloni in kmetijskimi delavci v notranjosti države. Levičarske stranke, republikanci in socialisti, v Kataloniji pa zlasti avtonomisti, so pričele živahno agitacijo in propagando med ljudstvom in klici po spremembi so se vedno bolj množili. General Berenguer je demisioniral in vsi so pričakovali, da bo kralj s svojim vplivom presekal gordijski voz in pripravi tla za normalen razvoj Španije. A iz vseh dolgotrajnih posvetovanj je izšla vlada, ki po svoji sestavi ne pomeni nič in je le poslabšana izdaja prejšnje. Zdi se, da drvi Španija z neodoljivo silo v — revolucijo. Kajti republikanci in zlasti socialisti izjavljajo, da brez padca monarhije, to je z odstopom kralja bodisi prostovoljnim, bodisi izsiljenim, ni mogoče upostaviti rednih razmer. Nasprotno pa se čutijo pristaši monarhije in kralja dovolj močnim, kljubovati vsem levičarskim strankam in njihovim zahtevam in tudi vsem revolucionarnim gibanjem in poskusom. Kajti za njimi stoji oborožena sila — armada — zaenkrat še. Ko se bo začela majati tudi ta opora, bo nastopil neposreden začetek konca.

Atentat na albanskega kralja Zogua je bil izvršen na Dunaju. Dva albanska emigranta sta počakala kralja pri vходу državne opere ob zaključku predstave in oddala nanj in njegovo spremstvo več streliv. Kralja sicer nista pogodila, pač pa je bil ubit neki major, ki je kralja spremljal in neki drugi častnik težko ranjen. Kralj Zogu je bil zaradi tega tako razburjen, da se je onesvestil. Atentatorja so takoj prijeli. Oba sta študenta in pripadata stranki, ki ni zadovoljna s sedanjim režimom v Albaniji in njegovo italofilsko politiko.

Stranka delavcev in kmetov v Nemčiji

Dne 24. in 25. januarja je zaupniški zbor nemške krščanske socialne stranke v Würzburgu sklenil reorganizirati stranko, ji dati širši temelj in delokrog. Stranka se odslej zove »Stranka delavcev in kmetov Nemčije«. Njen svetovno nazorni temelj je radikalna krščanska ljudska fronta. Program še ni točno izpremenjen, vendar je bil v glavnih obrisih sprejet že na tem zborovanju. Ob tej priliki piše glasilo stranke »Das neue Volk« med drugim:

»Že dolgo smo si bili na jasnem, da se mora ime naše stranke izpremeniti. Ime ni povedalo več tistega, kar smo hoteli in kar je bila naša naloga. Oznaka: »krščanska socialna«, sama po sebi sicer prava, je postala po splošnem ljudskem mišljenju označba za reakcionarna gibanja. Nismo mogli več prenašati, da bi nas

primerjali s »krščanskimi socialci« okoli Hugenberg ali s Seiplovimi fašisti v Avstriji. — Toda gre za več kot samo za ime. *Polovičarstvo ne more rešiti ljudstva!* Na eni strani imamo *diktaturo centruma* z Brüningovo politiko, ki gre za tem, da ohrani nekrščanski sistem kapitalizma. To je sistem, ki mori naše ljudstvo in duši pravo krščanstvo. To je sistem, ki še povečava brezposelnost, srednje sloje docela uničuje, kmete pa žene v obup. Na drugi strani pa stoji *socialna demokracija kapitalizma in diktaturi nasproti brez vsake moči, ker ni več aktivna ljudska borbena stranka. In še komunisti, ki ne znajo graditi in črpali iz narave našega ljudstva in ki so se izkazali nesposobni, da bi upostavili resnično enotno fronto delovnega ljudstva. Ta enotna fronta je mogoča samo na temelju dosledne svobode vesti, dosledne odkritosrčnosti, in sicer v zboru vseh smeri socializma, ne pa na tleh ene stranke. Ta enotna fronta pa je čisto nemogoča brez krščanskega dela delovnega ljudstva. Kajti v puhlosti vulgarnega svobodomišeltva, ki se iztekajo v duhovni nihilizmu, nikakor niso tiste duhovne korenine, iz katerih bi zrastle velika energija za ustvaritev resničnega socialističnega družabnega reda.* — Edina rešitev ljudstva je v regeneraciji naše že napol propadle kulture, v nujnosti, da se zvežejo krščanstvo in gospodarski temelji socializma. Kajti radikalno krščanstvo je radikalni socializem! Socializem pomeni občestvenost, pomeni: »Vsi za enega, eden za vse!« Socializem pomeni urejenost po življenjskih potrebah občestvenosti! Ni ločitev stanov in razredov, ampak je enotnost ljudstva. Le tako je mogoča rešitev našega ljudstva, je mogoče preokreniti krmilo, le tako je mogoče voditi boj ljudstva za svobodo, le tako je mogoče začeti z graditvijo novih časov.«

Krekova mladina

»Ogenj« št. 2 je izšel in bil razposlan vsem naročnikom. Prinaša sledečo vsebino: Hiša št. 17 (nadaljevanje). — Proletarski fragmenti. — Tako govori gospod farizejem. — Budimo socialno zavest. — Hydra. — Clovek v zgodovini. — Česa hočemo. — Kultura. — Borbe. — Naše družine. Tu bomo poročilo Centrale in dopise družin. — Beležke. List prav vsem tople priporočamo. Stane letno 32 Din, za pol leta 16 Din in se naroča pri upravi »Ognja«, Ljubljana, Delavska zbornica.

Jesenice. Občni zbor naše družine se bo vršil dne 28. februarja t. l. ob 8 zvečer v Krekovem prosvetnem domu. Vabimo vse člane in prijatelje.

Celje. Krekova družina vprizori v nedeljo dne 8. marca t. l. v Ljudskem domu v Ljudski posojilnici ob pol 4 popoldne narodno igro v štirih dejanjih »Deborah«. Prijatelji vabljeni!

Cital „Delavska Pravica“!

Atom:

Ali je to res nespremenljivo?

»Slovenski Narod« je v štev. 242, 248, 253, 281 lanskega leta in v štev. 11. in 18. letošnjega leta prinesel zelo izčrpne izvlečke predavanj vseuč. prof. dr. A. Gosarja o zelo zanimivem vprašanju: Kako preurediti današnje družbo. V teh izvlečkih je bila krščanska socialna ideologija slikana v zelo čudni luči in ker kljub pričakovanju, kolikor meni znano, ni izšel noben dementi omenjenih poročil, zato je »Delavska Pravica« povsem naravno protestirala v 7. letošnji številki proti izvajanjem dr. Gosarja. Oglasil se je nato v zadnji štev. dr. Gosar sam, kjer skuša braniti in zagovarjati svoje stališče.

Ne bom se dotaknil tu njegovih predavanj samih iz dveh razlogov: prvič zato ne, ker pravi, da so to le časopisni izvlečki — čeprav bi jih moral dementirati, ako vsaj bistveno ne izražajo njegove miselnosti — in drugič zato ne, ker pravi, naj počakamo, da razvije svoje misli do konca. Pridržimo si seve zadevo za pozneje. Omejiti se hočemo zato tu na trditve, ki jih podaja dr. Gosar sam v svojem zagovoru, ki torej nikakor niso kak časopisni izvleček.

Ena izmed trditev, ki zelo čudno zveni, je: »To, da se mezde resnično določajo po tržnih razmerah, in ne po kakršnihkoli socialnih vidikih, to je pač dejstvo, ki ga v modernem gospodarskem življenju ni mogoče zanikati in tudi ne izpremeniti. (Podčrtal jaz.)

To trditev dokazuje s citatom iz

Hochlanda, ki piše takole: »Ob štiridesetletnem jubileju onih Leonovih zahtev (namreč glede družinske mezde) je bridko ugotoviti, da se niso izpolnile. Niti posamezen delodajalec, pa najsi ima še tako dobro voljo, ne more (namreč v sedanji gospodarski krizi) plačevati takih mezd, ki bi odgovarjale onim zahtevam, ako hoče v gospodarskem boju ohraniti svoje podjetje ter s tem tudi možnost dela za svoje delavce.«

Dejstvo je, da se mezde resnično določajo po tržnih razmerah in ne po kakršnihkoli socialnih vidikih, in prav zoper to se borimo; ker se držimo načela, da je gospodarstvo tu radi človeka in ne človek radi gospodarstva.

Dejstvo je tudi, da se Leonove zahteve, ki jih je bil izrazil v svoji znani delavski okrožnici, še niso izpolnile, vsaj v polni meri ne. Toda zavedamo se, da vsaka ideja potrebuje boja, zlasti če se upira slabim človeškim nagonom. Posebno velja to v tem vprašanju, ko gre za preosnovo družabnega reda. Dolgoleten je bil boj krščanstva zoper suženjstvo starega veka, in vendar je krščanstvo zmagało, čeprav ne naenkrat in čeprav ne v vseh državah hkrati. Še pred kratkim smo čitali v časopisih o suženjstvu v Liberiji in še nekje drugod. Prav tako pa vemo, da tudi krščanske ideje, izražene v Leonovi delavski okrožnici, ne bodo zmagale naenkrat in ne v vseh državah hkrati. Zmagale pa bodo gotovo, ker branijo najbolj naravne pravice človeka, ki jih ni možno uničiti, razen če bi uničili človeka samega.

Dejstvo je dalje tudi, da posamezen delodajalec ne more plačati takih mezd, ki bi odgovarjale Leonovim krščanskim

zahtevam, ako hoče v gospodarskem boju ohraniti svoje podjetje ter s tem tudi možnost dela za svoje delavce. Posameznik tega res ne more, če mu slučajno podjetje toliko ne uspeva. Toda česar ne zmora posameznik, to zmora skupnost, to zmora družba. Zato ne govorimo o individualnem, ampak o socialnem, to je družabnem vprašanju. Prav zato se človek združuje v državi, da mu skupnost ljudi v državi pomaga do tega, česar posameznik ne bi mogel ne doseči, ne izpeljati.

To so torej dejstva, ki jih priznavamo in ne tajimo. Nikakor pa ni res, kar trdi dr. Gosar, da se dejstvo, da se v modernem gospodarstvu mezde določajo po tržnih razmerah, ne da izpremeniti. To je prav taka trditev, kakor če bi na primer kdo okrog l. 100 po Kr. rojstvu dejal, da je suženjstvo pač dejstvo, ki se ne da izpremeniti. In vendar vemo, da se je suženjstvo že takrat dalo omiliti, in da je bilo možno isto tudi odpraviti. To je prav taka trditev, kakor če bi kdo dandanes trdil, da so vojske in vedno nova oboroževanja držav pač dejstvo, ki se ne da izpremeniti. In vendar vemo, da je svet že na potu do odprave vojn in da vedno vplivnejši glasovi poudarjajo to potrebo in možnost kljub vsem dosežanim dejstvom. Isto bi lahko rekli o prostituciji, alkoholizmu itd.

Če bi trditev dr. Gosarja bila resnična, potem imajo prav komunisti, ki trdijo, da je edina rešitev preureditve današnje družbe nasilna revolucija, in potem ima prav praški nadškoj dr. Korlač, ki je pred kratkim dejal: »Naš čas je zrel za svetovno revolucijo. Ako ne bodo vladajoči in kapitalistični krogi

sprejeli zakonov krščanstva, bo ves svet opustošen v morju rdečih plamenov.«

Zato pravimo, da se to dejstvo, o katerem trdi dr. Gosar, da je neizpremenljivo, vsekakor da izpremeniti, če imajo odločilni činitelji le nekoliko dobre volje. Vprašati se moramo najprej, odkod izvira dejstvo, da se delavčeva mezda določa ne po delu, ampak po tržnih razmerah. Prav poudarja dr. Gosar, da je sodobno gospodarstvo zgrajeno na temelju čim večjega dobička. Prav pa ni, da se hoče s tem žalostnim pojavom tako rekoč izmiriti in ga prav tako postaviti kot neizpremenljivo dejstvo. Hčerke tega pohlepa po čim večjem dobičku ste nadprodukcija in konkurenca. Obede sta potem vzrok in povod znižanju delavskih plač in seveda tudi brezposelnosti. S pomočjo znižanja delavskih plač ostane dobiček podjetnika kljub konkurenci vedno isti. In čim večja je produkcija, tem večji dobiček upa imeti podjetnik. Za oddajo te nadprodukcije in da se ohrani načelo čim večjega dobička so potrebni novi trgi in kolonijalne dežele postanejo potrebne. Boji za nove trge in kolonije se imenujejo z drugim imenom vojne, ki pridejo seve na dan z lepše donečimi nagibi.

Kdo bi mogel dandanes trditi, da država in države nimajo možnosti, da potom socialne zakonodaje uredijo produkcijo in zabranijo konkurenco in tako ustavijo brezposelnost? Kdo bi mogel trditi, da države, ki dandanes ščitijo načelo čim večjega dobička, ki jih vodi v pogubo, ne bi mogle v bodoče ščititi načela: Kdor ne dela, naj tudi ne je? Po moji sodbi so države zato tu, da ščitijo častni blagor večino državljanov, t. j. delavcev.

Kako se ustvarjajo karteli

V budimpeštanskem parlamentu se že mesece bijejo za nov zakon o kartelih. Vlada napram opoziciji ne popusti in si sama lasti sodstvo in upravo kartelov. Vlada skuša kartele popolnoma zaščititi. Saj je znano, da skoro ni v Madjarski kartela, na katerem ne bi bila zainteresirana »država« potom svojih privatnih podjetij, privatni podjetniki pa vzdržujejo najtesnejše zveze z vladnimi strankami. Neki govornik je dokazal, da je od 245 članov parlamenta 144, od 250 članov gornje hiše pa 137 upravnih članov raznih industrijskih podjetij, ki pripadajo kartelom. Torej nad 50% »ljudskih zastopnikov« karteliranih. Tudi se je dokazalo, da ima v Budimpešti 288 oseb preko 1.000.000 Din letnih dohodkov... Torej je država tihi kompanjon kartela... Torej so kartelske malverzacije zakonite... Nekdo je izstopil iz železnega kartela, ki ima letnih tarifnih ugodnosti za 1.500.000 pengov in znižal svoje cene za 80% kartelnih, pa je še imel dobiček. Kartel kisa je zvišal cene z ozirom na l. 1903 od 6 na 65 vinarjev, kartel šolskih knjig od 15 vinarjev na 12 do 16 pengov in vsako leto predpisuje prosvetni minister, član tega kartela, nove učne knjige... Podobno v kartelu premoga, cementa, apna itd. — In na drugi strani pri ljudstvu, ki ga »zastopajo«, glad, brezposelnost, samomori, vnebovpijč greh, beda.

Nemški parlament, ki zastopa tudi 90% proletarskega nemškega ljudstva, izvršuje svojo obrt takole:

Od 490 poslancev v letih 1928—1930 je bilo 31 industrijcev in direktorjev velepodjetij, 27 sindikov trustov in sindi-

katov, 73 upravnih svetnikov v 310 upr. svetih, 36 vitezov in grofov, 22 knezov in plemičev, 74 visokih državnih uradnikov, 12 visokih cerkvenih dostojanstvenikov, to je 275 »ljudskih zastopnikov« ali 56% parlamenta. Poleg tega še 46 višjih soc. dem. državnih uradnikov (ministri, vladni svetniki, prezidenti), torej skupno 321 ali 64%.

Iz teh podatkov je razvidno, kam je krenila zapadna demokracija. Mesto, da bi človeštvo dvigala, ga demoralizira in korumpira. Zato je najvišja zahteva delovnih slojev — osvoboditev duha in ustvaritev lastne miselnosti.

Cez hribe in doline

Vrhnika. Tovariš urednik! To pot ti pišem samo nekaj števil, ki povedo sicer nič kaj razveseljivo novico. Namreč koliko smo zapili v letu 1930. Takole je šlo: Vina se je spilo 1600 hl 43 litrov, piva 495 hl 8 litrov, mošta 90 hl 90 litrov, špirita 18 hl 36 litrov, žganja 49 hl 6 litrov, likerja 9 hl 49 litrov, konjaka 10.6 litrov, ruma 1 hl 30 litrov. Skupaj torej 206.475 litrov v vrednosti ca 3 milijone dinarjev. Prebivalcev ima vrhniška občina 6163, povprečno pride na eno osebo 480 Din. Poleg pijače pride pa še tobak, ki se ga je pokadilo skoro za 1 milijon dinarjev. Na vsako osebo povprečno 163 Din. Gorenje številke nas sicer ne postavijo prav nič v dobro luč, ker pa pišejo tu in tam o »želodcih«, mogoče ne bo napačno, če beremo tudi o tem.

Krekova knjižnica je izdala lansko leto tri knjige za svoje člane, ki so plačevali mesečno 4 Din. Tudi letos izda tri knjige. Prvo že za velikonoč in sicer prevod Sinclair Uptonovega romana

»Samuelovo iskanje«. Vsi, ki še niso člani Krekove knjižnice, jim priporočamo, da pristopijo k njej. Na ta način bodo prišli poceni do dobrih proletarskih knjig. Pišite na Krekovo knjižnico Ljubljana, Delavska zbornica, da Vam pošlje prospekt in položnice.

Rudarji

Zagorje. V nedeljo 21. februarja se je vršil ob 4 popoldne v društvenem domu občni zbor jugoslovanske strok. zveze — skupine rudarjev. Občni zbor je bil zelo številno obiskan, tako da je bila zborovalna dvorana skoraj natlačena. Otvoril in vodil ga je siloviti bорец za delavske pravice tovariš Alojzij Verstovšek. V svojem poročilu je nanizal vse važnejše dogodke preteklega leta. Z velikim zadovoljstvom je omenil, da se je zlasti poglabila zavest in pa ponos, da so člani pionirji krščanskega socialističnega pokreta v zagorskem revirju.

Svoja poročila so dali tudi ostali funkcionariji. Iz vseh poročil se je videlo, da skupina stalno napreduje in pridobiva na terenu.

Občni zbor je pozdravil tudi zastopnik centrale in povedal nekaj načelnih misli.

Tovariši so izvolili za prihodnje leto sledeče voditelje: Alojzij Verstovšek, predsednik; Vinko Ustar, podpreds.; Jakob Hrastelj, tajnik; Ivan Nolimaj, blagajnik; Franc Flere, Engelbert Kržišnik, Franc Kurent, Jože Vidergar, odborniki; Leopold Dolinar in Stan-ko Drolc, preglednika.

Med vodstvom je precej mlajših tovarišev, ki so zelo agilni, predvsem tovariš tajnik. So sami kremeniti, agilni in neustrašeni značaji. S tem so podani vsi pogoji za popoln razmah skupine.

OBVESTILA DELODAJALCEM O OZDRAVLJANJU ČLANOV OUZD.

Na željo delodajalcev je okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani prostovoljno obveščal večje obrate (delodajalce), kdaj so ozdraveli njihovi posamezni nameščenci. Ker pa urad sedaj ni več oproščen poštnine v lokalnem prometu v vseh krajih, kjer po-

slujejo njegove ekspoziture, mora prostovoljno prevzeta obveščanja opustiti, ker poštni izdatki za ta obvestila niso utemeljeni v zakonu o zavarovanju delavcev. Zato opozarja okrožni urad vse prizadete delodajalce, da naj si izvolijo sami na primeren način urediti svojo evidenco o bolovanju svojih uslužbencev in da morebiti z večjo disciplino pri svojih delavcih dosežejo, da bodo pravočasno zaznali za njihovo ozdravljenje.

Iz tabora »proletarske« buržvazije.

Predpostavom je bilo vse polno veselje, plešev itd. Enega je priredila tudi organizacija socialističnih privatnih nameščenecv v Zagrebu. Zanimivost je priobčil njihov list »Privatni nameštenik«, kjer beremo, da je vstopnina za osebo samo 60 Din. Dalje je v tem vabilu povedano, da je kot obleka predpisan frak, izjemoma smoking. Naše vprašanje: Koliko je bilo na tem plešu nameščenecv, ki so proletarsko zavedni?

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Tovariše opozarjamo, da še premalo dopisujejo. Delavski list mora biti poučen iz vseh krajev v važnejših zadevah. Tega pa ne bo moglo izvršiti uredništvo samo brez vnetega sodelovanja vseh tovarišev. Dopisi morajo biti v uredništvu vsak torek do 10 dopoldne.

Neki tovariš je predlagal, da naj bi objavljala »Del. Pravica« odgovore na važna in načelna vprašanja od strani delavstva, da bo izvedel o tem čim širši krog. To bomo izvrševali radevolje. Želimo pa, da store tudi tovariši svojo dolžnost in da vztrajno in neustrašeno agitirajo za »Del. Pravico«. Le na ta način moremo uspešno širiti svoje ideje.

„Borci“

ponove v nedeljo 1. marca prekrasno kolektivno dramo R. U. R.

s katero so dosegli že ob prvi uprizoritvi, dne 22. t. m., velik uspeh. Predstava bo v Delavski zbornici ob 8 zvečer.

Člane in prijatelje združništva opozarjamo na otvoritev dveh novih poslovalnic naše zadruga in sicer v

Stožicah Trojanska c., Udmat-Moste pri Kugovniku

Člani, ki stanujejo v okolišu teh novih poslovalnic, naj nabavljajo svoje potrebščine v teh

Pridobivajte novih članov! Pristopnina samo 5 Din, delež pa 25 Din.

Poleg ugodnih cen še 3% popusta

I. delavsko konzumno društvo v Ljubljani, Kongresni trg 2

Pierre l' Ermitte

62

Kako sem ubila svojega otroka

»Seveda, seveda! togotno odvrne ujec. »Toda ti boš ostal živ, zahvaliti pa se boš moral edinole nama... Zopet si začel uganjati take neumnosti kakor lansko zimo z onim župnikom Firminom! Če ne bi bila midva tedaj posegla vmes, te danes ne bi bilo tukaj, in namesto da bi bil poročen z našo prelesto Lolitico, bi vzdihoval in hiral v ne vem kakšnem semeniškem zidovju! In če te ne bi bila sedaj zopet zadržala, bi se bil ponudil za dobrovoljca in pomnožil število tepcev, ker si še zmerom tak telenban kakor si bil!... Po bi ti vedel kako nezmislno govoriš!... Da je vsa dežela presunjena do mozga in da se povsod oglašajo dobrovoljci!... Kje pa vidiš katerega? Morda meniš one kričaje in razgrajaje, ki se repenčijo in derejo po cestah! Kako pa, ti so tebi najbolj pri sreč! Drugih pa ne vidiš, ki lepo mirno in pametno molčijo in si mislijo svoje! Teh ne maraš ne videti ne slišati, ker so v tvojih očeh zlobne propalice! Toda vedi, da bodo prav te propalice danes ali jutri zagospodarile na svetu, kjer bo vojna izpraznila marsikatero čedno službico!

V Dominiku je vse drhtelo in kipelo in neprenehoma je silil ujec v besedo. Ta pa se ni dal ustaviti; njegove besede so bile ukazujoče, tu in tam celo zaničljive in marsikatera je zadela nečaka kakor zaušnica.

»Kaj bi se toliko postavljaj in si ne vem kaj domišljaj!« mu je dopovedoval ujec. »Prvič si že moral odnehati, pa boš moral tudi drugič! In konec komedije! Kar navadi se, da si ne boš domišljaj, da imaš kdaj prav! To si kar izbij iz glave in si enkrat za vselej zapomni, da je najbolje, če lepo molčiš in naju poslušaj. Poglej, preteklo zimo sva se samo zavoljo tebe odpravila na ono smešno potovanje, ki naju ni stalo nič manj kot petdeset tisoč frankov! Petdeset tisoč je šlo edino zato, da sva te zadržala pred semeniščem!... Menim, da ti bo to dovolj, ako imaš le količikaj pameti! Čas je res, da se spa-

metuješ, zakaj mati in jaz sva že vsega sita; star si tudi že zadosti in midva nisva prav nič razpoložena, da bi venomer popravljala tvoje neumnosti!«

Ujec, ki mu ni bilo za drugo kot za denar in za telesno uživanje, ni izbiral besedi, ki so neusmiljeno padale po Dominiku.

Mlademu možu je za hip zaplala kri, da bi se vzdignil in uprl, potem pa mu je glava omahnila na prsi... Bil je premagan... Spomin na vzvišeni poklic, kateremu se ni bil odzval, ga je strl s prvim udarcem...

Dasi uca ni mogel niti videti, vendar je moral — čeprav nerad — priznati, da govori resnico... Nima pravice, da bi se postavljaj... Ne ostaja mu drugega kot da se poniža, poniža in mirno molči!... Ali je to že začetek kazni in pokore, o kateri mu je na dnu duše kdaj pa kdaj govoril neki oddaljeni glas, naj se nanjo pripravi?...

»Mislim, da ti bo za sedaj dosti!« konča ujec pogovor kot bi mlademu možu na obrazu čital boj, ik se je vršil v njegovi duši. »Ne misli več na takšne bedastoče, ki bi te lahko strahovito stale, in prepusti se najinemu vodstvu!«

»Saj sem se v enem letu še preveč na to navadil!« vzdihne Dominik.

»To je tudi najbolje zate in edino pametno! Kaj pa hočeš? K vojakom te ne kliče dolžnost, k ženi pa!«

»Ali res, Lolita?«

»Mislim da!... Uh, kako nespametna je vojna!« Po teh besedah so se razšli.

XXX. poglavje.

Končno je vendar prišel dan, ko je Dominik dobil odlek, da mora na vojno.

Mati in ujec sta že zdavnaj mislila na ta dan; bala sta se ga in se nanj tudi pripravila.

Vse njuno dotedanje prizadevanje je šlo za tem, da Dominika na vsak način obdržita doma. V strahu, da se jima ne potopi ladja že v pristanišču, nista hotela odnehati, pa naj bi bilo še tako težko pristati.

Ujec se je že nekaj tednov trudil, da bi Dominika čim bolj splasil in ga navdal z bojazljivostjo. Mladi mož mu je nekaj časa odločno ugovarjal, a

slednjič je vendar moral utihniti... Posebno pri kosilu ali pri večerji je imel ujec največje veselje; na dolgo in na široko je razlagal, koliko pozna modrih mož — ti modrijani so mu bili vedno na jeziku — ki so previdni kakor kače in znajo skriti svojo kožo pred krogli in pred človeško nespametjo.

Vsak dan je pripovedoval o kakšnem svojem prijatelju, kako se je ta in oni izognil, da mu ni bilo treba iti v vojake. Prvi se je tako dolgo delal bolnega, da mu je nazadnje tudi zdravnik verjel, drugi je dal svoj avtomobil za vojsko, tretji je postal šofer pri nekem prijaznem generalu, četrti pa nadzornik vojaške kuhinje. Ej, to bi se ucu podalo, to! Ko bi v generalnem štabu pokusili njegovo ribjo juho, ga gotovo nikdar več ne bi spustili od sebe. Takšnega kuharja ne najdeš za vsakim plotom!... Tako je zdaj resno zdaj šaljivo bolj in bolj zatiral vsako blago in vzvišeno misel v sreč svojega nečaka.

Ne da se povedati, koliko je Dominik trpel. Podlo ujevo govoričenje mu je paralo sree. Slednjič pa je popolnoma otopel in se vsemu privadil.

Pot v globino je čedalje bolj strma in gladka.

Vsaki podlosti sledi navadno še druga.

Ko se je vojna začela, je Dominika docela prevzela misel, da se priklasi kot dobrovoljec. Sedaj pa, ko so dan na dan prihajala poročila o krvavih izgubah na bojnih poljanah; ko je gledal ranjence, ki se se vračali iz bojev ta brez noge, oni brez roke ali oslepljen; ko je slišal pripovedovati, kako zmružejo vojaki v mokrih in blatnih streliških jurkih, nad njimi pa visijo oblaki strupenega plina in živigajo krogle iz pošastnih topovskih žrel — se mu je vsako uro jasneje oglašala misel, da je vendar bolje živeti na tem tistem otoku, ki je varen pred vsem svetom. V »Turkizu« ti v kamini veselo prasketa ogenj, sediš za lepo pogrnjeno mizo, poleg tebe pa se smehlja Lolita, ki tu in tam prav mило šepne:

»Dragi, samo tebe imam na svetu... In ti imaš samo mene... Stori vse, kar bo mogoče, da se nama ne bo treba ločiti!«

»Preljuba moja, kaj pa domovina?«

»Eh, domovina!« malomarno odmahne Lolita kakor pred letom, ko ji je spodaj na obali govoril o Bogu.